

100 جىلدىق كۆرەس جولىنىدا جاڭا ساپارغا اتتالايىق

جىن ماۋفاڭ :

جاڭا جۇڭگونىڭ ئېرىشىشى ۋىپاق ايەل تراكتورشىسى

جىن ماۋفاڭ □ سۆزەتتى ليۇ رۇيۇي تۇسىرگەن

شار تاراپقا اتى يىگىلەر ⑩

□ انار بۇلت / شىنجاڭ گازەتلىك ئىشلىشى ۋىيۇڭگۇي، ەرىكىتى ئىشلىشى ليۇ رۇيۇي

”سان ۋىپاق كوممۇنىستىك پارتىيا مۇشەلەرنىڭ قۇربان بەرۋى مەن ۋەلس قوسۇي بولماسا، ئېزىدلىك بۇگىنگى باقتى تى تۇرمىسىمىز بولماس ەدى“، - دەدى 5- ايدىك 5- كۇنى ەندى عانا جىجياڭ ول- كەسىنىڭ جىياشلىق قالاسىندا ئانچۇ توڭگەرەستىك ەسكەرەتكىش ساراينى ەكسىكۇرسىيالاپ بولپ شىخىزىغا قايتىپ كەلگەن جىن ماۋفاڭ، بۇل ساپار ونى قاتتى اسەرلەندىردى.

يىل 88 جاستاى جىن ماۋفاڭ شىنجاڭ ۇندىرىس - قۇرلىس بىڭتۇان- نىڭ ئېرىشىشى ۋىپاق ايەل تراكتورشىسى. ورتالىق رادىيو - تەلەۋىزىيا باس ستانىياسى ورتالىق تەلەۋىزىيا مەملەكەت قورعانىسى، اسكەرى سىتەر ارناسىنىڭ «ماھانسىز با، ساقا اسكەر» ايدارى گۇرۇپ- پاسنىڭ ۇنىسىمەن، 4- ايدىك 27- كۇ- نىنەن 30- كۇنى دەين جىن ماۋفاڭ جىجياڭ ولگەسىنىڭ جىياشلىق قالاسىندا ئانچۇ توڭگەرەستىك ەسكەرەتكىش سارايندا ئېرى قوبىلىمغا ئۇستى. قوبىلىمىڭ جۇمس باسىندا ول 60 جىلدىك الدىندا قۇبا ئۇزۇ، جاپان دادادا تىڭ اشىپ، ەگىن سالىپ، جاڭا قالا شىخىزىنى قۇرۇ چىكايالارنى با- يانداى، ساخانا اسىندى كورەرمەندەر- دىك شاپالاق ئۇنى تولاستامداى.

جىن ماۋفاڭنىڭ تاعى ەكى سالاۋاتى بار: 3- نۇسقاداى خالىق اقشاسىنىڭ ئېرى يۇاندىق قاعاز اقشاسىنداى ايەل تراكتورشى پورتەرتەتنىڭ كەسكىندىك ۋەلگى بەينەسىنىڭ ئېرى؛ شىخىزى ”قۇبا تۇزدەگى انا“ مۇسىنىدەگى بو- بەكتى باۋىرنا باسقان انا پورتەرتەتنىڭ ۋەلگى بەينەسى.

”وسى وىرازدار ئېزىدلىك سول دا- ۋىردەگى قۇرلىسشلاز قاۋىمىنا ۋاكىل- دىك ەتەدى“، - دەدى جىن ماۋفاڭ، - ”ئېزى گۇلدەنگەن، باى دا قۇدەرەتتى وتانىمىزدى قۇرۇ جولىندا قۇلشنا كۇرەس جاسادىق، سان ۋىپاق ئىزىبا- سارلاردىك پارتىيانىڭ باسشىلىغىدا وتا- نىمىزدى اناعۇرلىم كورەيتىۋىن ۇمىت ەتەمىز“.

جاسى قالا، جالىندى ادامدار ”مەن تالاي جەرگە باردىم، وسى قالانى ەڭ جاسى قالا دەپ ساناۋعا بولادى؛ ول وسىنشاما كوركەم، ادامدى كوركەن جەردەن قىزىقتىرادى. جاپان دا- لاداعى ساعىم ەمەس، پىڭلادىغاى ۋىليە- لەر تۇراى دا ەمەس؛ ونىڭ ئېرى تال

جىن ماۋفاڭنىڭ تراكتور جۇرگىزگەن وىرازى 1962 - جىلى 3- نۇسقاداى خالىق اقشاسىنىڭ ئېرى يۇاندىق قاعاز اقشاسىنداى ايەل تراكتورشى پورتەرتەتنىڭ كەسكىندىك ۋەلگى بەينەسىنىڭ ئېرى. □ سۆزەتتى شىنجاڭ ۇندىرىس - قۇرلىس بىڭتۇانى 8- شىسى شىخىزى قالاىسى توغىسپالى اقپارات قۇرالدارى ورتالىقى بەرگەن

عان؛ لىگەندى - كەينىدى بىڭتۇاننىڭ جانە ۋتونومىيالى رايوننىڭ ەبگە ەرى بولپ باعالانغان؛ 2008 - جىلى بىڭتۇان ”قۇبا تۇزدەگى 10 ئىرى انا“ داغى اتاغىن بەردى؛ 2019 - جىلى مەملەكەتتىك ”ەڭ ارداقتى كۇرەسكەر“ داغىتى اتاغىنا يە بولدى.

”اسكەرى بولمىگە بارۇ، ئېزى سول ۋىپاق جاستاردىك ەڭ اغىسايتمىسى. ازاتتىق ارمىيا جاۋنىگەرى بولغان سوڭ وتانىمىز ەڭ قاچەت ەتكەن جەرگە بارۇمىز كەرەك“.

8000 شاقىرىمدىق السى ساپار شەگىپ جىن ماۋفاڭ شىخىزىغا كەلدى. سول كەزدە بۇل جەر كوسلىپ جاتقان قۇبا ئۇز ەدى، بىرنەشە كىلومەتر جول باسساڭ دا ادام كەزدەسپەيتىن. ”ساقا اسكەرلەر ئېزىدى جۇباتىپ، جاپا شەگۇدەن قورقپاڭدار، جاقسى سە- تەڭدەر، كەينى ەلەكتىر شام، تەلەفون بولادى، قاباتتى ۋىلەرەدە“ تۇرمىسى كەشەرەتتىن بولاستىڭدار دەيتىن“.

جىن ماۋفاڭ شاندۇڭ ولگەسى جىنىڭ قالاىسى زوۋشيان ۋداننىڭ ادامى، سوعسى ئورتى لاۋلانغان جىلداردا ەسە- يىپ، ەرەجەتتى. جىنىڭ توڭگەرەستىك با- يىرى رايون ەدى، بۇقارا كوممۇنىستىك پارتىياعا، ازاتتىق ارمىياعا تەرەڭ سۇيىس- پەنشىلىك ورناتقان بولاتىن.

1952 - جىلى 5- ايدا شىنجاڭ اسكەرى رايونى شاندۇڭ ولگەسىنىڭ ايەل اسكەر قابىلدادى، جاستاردىك اسە- كەرگە بارۇ نىتاسى تاسقىندادى. جىن ماۋفاڭ سول جىلى 19 جاستا بولاتىن. ئېرىشىشى كۇنى كەشتە خابار تاۋىپ، ول ەكىنشى كۇنى تاڭ سارىدە اتا - اناسىن جاسىرىپ قالاغا بارىپ تە- زىمەلەدى. اتا - اناسى ونى سونشاما ۇزاق جەرگە جىبەرۋگە قىمايدى، ايتسەدە جىن ماۋفاڭ بەكىمىنەن قايتىپادى.

”اسكەرى بولمىگە بارۇ، ئېزى سول ورتىكەن سىتەردى ەسكە السىپ، جىن ماۋفاڭ بىلاى دەيدى: ”ازاتتىق ارمىيا جاۋنىگەرى بولغان سوڭ وتانىمىز ەڭ قاچەت ەتكەن جەرگە بارۇمىز كەرەك“.

شىنجاڭغا بارۇ خابارلاندىرۇن العان ئېرىشىشى كۇنى جىن ماۋفاڭ قوا- نىشتان ئۇن بويى كوزىلەپتى.

جىن ماۋفاڭ، شاندۇڭ ولگەسى جىنىڭ قالاىسى زوۋشيان ۋداننىڭ ادامى، 1933 - جىلى تۇعان، 1952 - جىلى اسكەر قاتا- رىندا شىنجاڭغا كەلگەن، شىنجاڭ ۇندىرىس - قۇرلىس بىڭتۇانى شىخىزى باس ەگسى الاغى تراكتورمەن جەر جىرتۇ، تاسىمالداۋ اترەتنىڭ تراكتورشىسى بولغان، 1959 - جىلى پارتىياعا مۇشە بولغان. ول كەزىندە تراكتور جۇرگىزىپ، ئېزى كۇندە 120 مۇ جەرگە تۇقىم سەبۇ، 7 جىلدا 20 جىلدىق مىندەتتى ورنىداۋ سىندى رەكوردتى جاراتقان. 7 جىلدا ونىڭ تراكتور جۇرگىزىپ، جۇمس سىتەگەن ۋاقتى جىنى 33 مىڭ 395 سا- عاتقا جىتىپ، 258 مىڭ 300 ىلشەمدى مۇلق جۇمىستى ورنى- داپ، 52 مىڭ 145 كىلوگرام جانار ماي ۇنەمدەگەن. 1962 - جىلى بىڭتۇان ”2 - دارەجىلى قاھارمان ۇلكى“ دەپ باعالا-

ئۇلغالار ارخىۋى

جىن ماۋفاڭ، شاندۇڭ ولگەسى جىنىڭ قالاىسى زوۋشيان ۋداننىڭ ادامى، 1933 - جىلى تۇعان، 1952 - جىلى اسكەر قاتا- رىندا شىنجاڭغا كەلگەن، شىنجاڭ ۇندىرىس - قۇرلىس بىڭتۇانى شىخىزى باس ەگسى الاغى تراكتورمەن جەر جىرتۇ، تاسىمالداۋ اترەتنىڭ تراكتورشىسى بولغان، 1959 - جىلى پارتىياعا مۇشە بولغان. ول كەزىندە تراكتور جۇرگىزىپ، ئېزى كۇندە 120 مۇ جەرگە تۇقىم سەبۇ، 7 جىلدا 20 جىلدىق مىندەتتى ورنىداۋ سىندى رەكوردتى جاراتقان. 7 جىلدا ونىڭ تراكتور جۇرگىزىپ، جۇمس سىتەگەن ۋاقتى جىنى 33 مىڭ 395 سا- عاتقا جىتىپ، 258 مىڭ 300 ىلشەمدى مۇلق جۇمىستى ورنى- داپ، 52 مىڭ 145 كىلوگرام جانار ماي ۇنەمدەگەن. 1962 - جىلى بىڭتۇان ”2 - دارەجىلى قاھارمان ۇلكى“ دەپ باعالا-

ئۇمى جىن ماۋفاڭنان قىزمەت تىلە- گىن سۇراغاندا، ول ئارى - ئىسارى بول- ماستان تراكتور جۇرگىزۋگە تىزىمەلە- دى. سول داۋىردە تراكتور ورنىق ۇندى- رىس قۇرالى بولاتىن. تراكتورشى بولۇ ەرەكىشە ماقتانۇغا ناتىرلىق ئىس ەدى. باۋلۇ ارقىلى 1953 - جىلى 3- ايدا جىن ماۋفاڭ بۇرنىغى شىخىزى باس ەگسى الاغى تراكتورمەن جەر جىرتۇ، تا- سىمال اترەتىندە تراكتورمەن جۇمىسى سىتەۋگە ئولسنىپ، رەسىي تۇردە ئېزى داغىتى تراكتور جۇرگىزۋشى بولدى.

تىڭ اشۇ، اسقاق سەزىم الاۋلانغان جىلدار جىن ماۋفاڭ سوۋەت وداعىندا وندىرىلگەن ”موتس“ تراكتورنى جۇر- گىزدى، سول كەزدە بۇلك بىڭتۇاندا ارەك ەى عانا بار ەدى. ”موتستىڭ“ مەڭگەرۋ تۇتقاسى 12 كىلوگرامنان جوعارى كۇشپەن عانا قوزغالتۇعا بولادى، ايتسەدە جىن ماۋفاڭ جونىنەن، بۇل ماسەلە ەمەس. وتان ۇشنى ۇلەس قوسۇ سەنمى ونىڭ بويىن-

داغى قايراتىن تاسقىنداتتى. تراكتورمەن جۇمىسى سىتەۋدى باسە- تاغاننان كەينى، ول: ”جىن ماۋفاڭ، جاقە- سىراق سىتە، ايتپەسە ۇستىڭدەگى اسكەرى كىمىدى بەكەر كىگەن بولاسىڭ، مىنا تراكتوردى بەكەر جۇر- گىزگەن بولاسىڭ“، - دەپ وزىنە سان رەت قايتاىلدى. ”تراكتورمەن ئېراز ۋاقت جۇمىسى سىتەگەننەن كەينى، مەن اقىرى شەبەر بولپ شىقتىم. تراكتوردى تۇڭغىش ئوزىم جۇرگىزگەن كەزدە قاتتى قۇانپ، شەكسىز داغى سەزىندىم. مەملەكەت وسىنشاما قىبات ماشىنالى ماغان تاپسىر- عان ەكەن، مەن، ئوزىسىز، جاقسى سە- تەيمىن!“.

جىن ماۋفاڭ بىلاى دەيدى: ”مەن تراكتورنىما بالاعا قاراعانداى قارا- دىم. تراكتوردىڭ سۇ ساندىغىنا سوز سۇ قۇيۇعا بولمايدى، ئوز جوق، تازا سۇ قۇيۇ كەرەك، مەن ار رەت سۇدى قاى- ناتقان سوڭ سۇنىق قويسىپ، وعان سۇنغان قاينان سۇ قۇيىپ وتىردىم. ار رەت تراكتورغا قۇياتىن جانار مايدى 48 ساعات اينالاسىندا تۇندىرىپ قويسۇ كەرەك، ايتپەسە ارالاسپا زاتتار ماشىنالى بۇلدىرەدى“.

قايتا تراكتوردان ئۇسىپ، قوزغالتۇشپەن وت الدىرادى. اۋا تەمپەراتۇراسى تومەن بولغاندىقتان، كەيدە ئېزى رەت ئوسىپ قالسا، 10 نەشە رەت اينالدىرغاندا عانا موتوردى وت الدىرۇعا بولادى.

ئېزى جىلدىك 365 كۇنىندە جىن ماۋفاڭ مەن سەرىكتەرى تاڭ اتا ورنىدارنان تۇرىپ، ئۇن ورتاسىندا جۇمىستان وراىلدى، ماشىنا دا، ادام دا دەمالمايدى، كۇندىز - ئۇنى سىنىم ال- مايدى، شولەسە سۇنىق سۇ شەدى، قارىندارى اشقا قاتقان نان كەمەرەدى، شارشاسا تراكتورغا سۇيەنپ كوز شە- رىمىن الادى.

1959 - جىلى قىستا موسوۋان تىڭ يىگەرۋ اۋماعىن اشقاندا تراكتورمەن جەر جىرتۇ، تاسىمالداۋ اترەتى قۇرلىس جۇمىسى باسنا زاتتىق ماتەريال جەتكە- زىپ بارا جاتقان جولدا سۇنىق اسسقا تاپ بولپ، اۋا تەمپەراتۇراسى نولدىن تومەن 45 گرادۇسقا ئۇسەدى، جانار ماي قاتىپ قالپ، تراكتوردىڭ موتورى ئوسىپ قالاىدى. مىندەتتى اقساتۇعا بولمايدى.

قاتتى اىرىجىغان جىن ماۋفاڭ قولىغان شەشىپ، اۋزىمەن ماي تۇتىگىن سورا- دى، ناىجەدە ەرنى تىسىمەن دەرەۋ جابىسا قالاىدى. ول ماي تۇتىگىن جۇلپ العاندا، ئېزى جاپىراق تەرىسىن جۇلپ كەندەدى.

”سول كەزدە ئېرتالاي قان اقتى، قولمى توغقاندا سىرەسىپ قاتىپ قالىدى. سول جولى ئېزى ئۇش كۇن، ئورت ئۇن تىباى تراكتورمەن جول جۇردىك، ەشكىم دە شارشادىق دەگەن جوق“، - دەدى جىن ماۋفاڭ.

بۇرنىغى شىخىزى باس ەگسى الاغى تراكتورمەن جەر جىرتۇ، تاسمال- داۋ اترەتىندە جۇمىسى سىتەگەن كەزدە جىن ماۋفاڭ ئېزى كۇندە 120 مۇ جەرگە تۇقىم سەبۇ جانە 7 جىلدا 20 جىلدىق مىندەتتى ورنىداۋداى رەكوردتى جارات- تى. تراكتوردى پايدالانۇ ەستەلىكى كەستەسىنە قاراعاندا، ”موتس“ تراكتور- شىلار گروپپاسىنىڭ باسنىغى بولغان 7 جىلدا جىن ماۋفاڭنىڭ ورتا سەپپەن كۇنىنە جۇمىسى سىتەگەن ۋاقتى 12 سا- عاتتان اسىپ وتىرعان.

1959 - جىلى 7- ايدا جىن ماۋفاڭ جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىنا رەسىي قابىلدانىپ، داڭقىپەن كوممۇنىستىك پارتىيا- سىنىڭ مۇشەسى بولادى. وتانىمىزدىڭ قۇدەرەتەنگەندىگىن ماقتان ەتەمىن

2018 - جىلى 8- اي. حىنان ولگە- سى لويياڭ قالاسىنىڭ ماڭى.

باسنا شىي قالاپىق، ۇستىنە شولاق جەڭ جەيدە كىگەن جىن ماۋفاڭ ئېزى شت جايما ”دۇڭفانچۇڭ“ تراكتورنىڭ قاسىنا كەلدى. كاپەڭنىڭ تەبىكىسىن باسىپ، قولنى سوزىپ تراكتوردىڭ ەسە- گىن اشىپ، ئېزى كۇشەپ كاپەڭگە كرىپ كەتتى.

موتور گۇرىلدەپ، تراكتور جەر جىرتۇ ماشىناسىن سۇيرەپ، ەگسىتەككە قاراى كۇنگەيدى بەتتەپ توتە تارتتى.

كاپەڭگەدە وتىرعان جىن ماۋفاڭ كوزىنە سىتىق جاسىپ، بەينە بالاشا قۇانىپ كەتتى - بۇل جۇڭگونىڭ عاشقى بەيدوۋ جاساندى سەرىكى باعدار نۇسقاى- تىن جۇرگىزۋشىسى تراكتور، جۇڭگو 1 - تراكتور توبى شەكتى سەرىكتەستىگى زەرتتەپ جاساعان. سول جىلى 8- ايدىك 7- كۇنى سان مىللىيون كورەرمەن ورتالىق تەلەۋىزىياسىنىڭ ”ەلدەن ەرەك زەردەلى“ ارناۋلى باعدارلاماسى ارقىلى جىن ماۋفاڭنىڭ وسى قۇانىشى مەن جاس تامشىلارنى كۇا بولدى.

”تراكتور جۇرگىزگەندە ئۇزۇ ئۇزۇ ەڭ قىين. وىتكەننى تراكتور ئۇزۇ جۇرە باھاسا، جەر جىرتۇ، تۇقىم سەبۇ ساپاسى ئىقپالغا ۇشراپ، ەگىنىڭ ئونىم مولشەرىنىڭ جوعارى بولماۋىنا سەبەپشى بولادى. ئېزى سول جىلداردا ۇيرەنگەن، جاتتىققان كەزدە لىغى ئېزى كوزىمىزدى شۇبەرەكەپ تاڭىپ قوياتىدە. بىز، ونداعىمىز قايتەندە ئۇزۇ جۇرۇگە جاتتەئۇ ئۇشنى ەدى. قازىر وسى بەيدوۋ جاساندى سەرىكىمەن باعدار نۇسقايتىن تراكتور وسى ماسەلەنى شەشتى. ەلىمىز- دىڭ مۇنداى جاقسى تراكتور وندىرە ال- مەندىغىن ەرەكىشە ماقتان ەتەمىن“.

بەيدوۋ جاساندى سەرىكىمەن باعدار نۇسقايتىن جۇرگىزۋشىسى تراكتوردان تارتىپ، وتانىڭ جانە شىنجاڭنىڭ وزگە- رىسىن بايانداغاندا دەينىن جىن ماۋفاڭ ەرەكشە تەبىرەندى.

جىن ماۋفاڭ كەزىندە جۇرگىزگەن سول ”موتس“ تراكتورى قازىرگە دەينىن سول كۇنىندە تۇر ئارى شىنجاڭ بىڭتۇان اسكەرى تىڭ يىگەرۋ مۇراجىنىدا ساقالتۇدا، مەملەكەتتىك 1 - دارەجىلى توڭگەرەستىك ماھىنى ەسكەرەتكىش سانالادى.

1987 - جىلى جىن ماۋفاڭ زەينەتكە شىقتى. ول سودان بەرى شىخىزى قالا- سىندا تۇردى، ۇنەمى ەلۋەتتىك اۋماقتار مەن مەكتەپتەردىڭ بايانداما جىنالىسىنا قاتناسىپ، تۇرىندار مەن وقتىشى - وقتۇشلارغا بىڭتۇاننىڭ تارىخىن، قۇرد- لىسشىلاردىڭ چىكايالارنى باياندايدى.

”شىخىزىدا، شىنجاڭدا، جۇڭگودا زور وزگەرىس جارىققا شىقتى. سول جىل- دارداغى ساقا اسكەرلەر بىزگە ايتقان ”ەلەكتىر شام، تەلەفون، قاباتتى ۋىلەرەدە“ تۇرمىس كەشەرۋ الدەقاشان جۇزەگە استى، قازىر يىتەرەنت، ىنفورماتسىيا دا- ۋىرى، مەن تاعى يىتەرەتكە شىغۇ مەن ۇپچاتتارن پايدالانۇدى ۇيرەنەپ الدىم. مۇنداى وزگەرىستەر بولاتىن بۇرنىن مۇلدە ويلامان ەدىك“، - دەدى جىن ماۋفاڭ.

2019 - جىلى 9- ايدا جىن ماۋفاڭ مەملەكەت بويىنشا ”ەڭ ارداقتى كۇرەس- كەر“ داغىتى اتاغىنا يە بولدى.

”قازىر شىنجاڭغا كەلگەنمە 70 جىلغا تايدى. برەۋ ەنەن شىنجاڭغا كەلگەنڭە وكنەسىڭ بە؟ دەپ سۇرادى، مەن وعان استە وكنىمەن دەپ ايتتىم. سول جىلدارى ئېزىدلىك تىڭ اشىپ، ەگىن سالىپ، قۇبا تۇزدە جايما قالا سالىۋىمىز بۇگىنگى باقتى تۇرمىستى جاساۋ ئۇشنى عوي“، - دەدى جىن ماۋفاڭ.